

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 25 päivänä toukokuuta 2020

376/2020

Valtioneuvoston asetus

ammattaja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tässä asetuksessa säädetään suhteellisuusarvioinneista, jotka tehdään ennen kuin säädetään uusia tai muutetaan voimassa olevia säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamista, niiden harjoittamista tai jotakin niiden harjoittamisen muotoa rajoittavia lakeja, asetuksia tai viranomaisen määräyksiä, jotka kuuluvat ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY, jäljempänä *ammattipätevyysdirektiivi*, soveltamisalaan. Säänneltyjen ammattien harjoittamisen muotoihin lasketaan myös ammattinimikkeiden käyttö ja näiden ammattinimikkeiden nojalla sallittu ammattitoiminta.

Tätä asetusta ei sovelleta ammattiin, jonka sääntelyä koskevat erityisvaatimukset vahvistetaan sellaisessa erillisessä Euroopan unionin säädöksessä, jossa jäsenvaltioille ei jätetä mahdollisuutta valita näiden erityisvaatimusten kansallista täytäntöönpanotapaa.

2 §

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

1) *säännellyllä ammatilla* virkaa tai tehtävää, jonka aloittamisen tai harjoittamisen edellytyksenä on, että henkilö täyttää lainsäädännössä asetetut ammattipätevyyttä koskevat yksityiskohtaiset vaatimukset;

2) *ammattipätevyydellä* pätevyyttä, josta on osoituksena muodollista pätevyyttä osoittava asiakirja, pätevyystodistus tai ammattikokemus taikka näiden yhdistelmä;

3) *suojatulla ammattinimikkeellä* ammatin sääntelyn muotoa, jossa nimikkeen käytön edellytyksenä yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvassa ammattitoiminnassa on, suoraan tai välillisesti, tietty ammattipätevyys lain nojalla, ja jossa tällaisen nimikkeen asiattomaan käyttöön sovelletaan seuraamuksia;

4) *varatuilla toiminnoilla* ammatin sääntelyn muotoa, jossa yhdestä tai useammasta toiminnan lajista koostuvan ammattitoiminnan aloittaminen on suoraan tai välillisesti varattu lain nojalla tietyn ammattipätevyyden omaaville säännellyn ammatin harjoittajille taikka joissa toiminta on jaettu muiden säänneltyjen ammattien kanssa.

Uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista 28 päivänä kesäkuuta 2018 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/958, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018L0958&from=EN>

3 §

Uusien toimenpiteiden ennakkoarviointi ja seuranta

Edellä 1 §:ssä tarkoitettua sääntelyä valmisteltaessa on sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen tehtävä oikeasuhteisuuden arviointi tässä asetuksessa säädetyn mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen arvioinnin laajuuden on oltava oikeassa suhteessa tulevan sääntelyn luonteeseen, sisältöön ja vaikutukseen nähden.

Kaikkiin 1 §:ssä tarkoitettuihin säädöksiin on liitettävä suhteellisuusarviointia koskeva selvitys, joka on riittävän yksityiskohtainen, jotta sen perusteella on mahdollista arvioida täyttyvätkö 4 ja 5 §:ssä säädetty vaatimukset.

Syyt, joiden takia 1 §:ssä tarkoitettut säädökset katsotaan perustelluiksi ja oikeasuhtaiseksi, on perusteltava laadullisilla ja mahdollisuuksien mukaan myös määrällisillä tiedoilla.

Sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on seurattava 1 §:ssä tarkoitettujen säädösten voimaan tulon jälkeen, ovatko ne 4 ja 5 §:n mukaisia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö koordinoi 4 momentissa tarkoitettujen seurantavastuun toteutusta osana ammattipätevyysdirektiivin 59 artiklan 6 kohdan mukaista raportointia.

4 §

Perusteltavuus yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin liittyvillä syillä

Säänneltyjä ammatteja koskevan sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on varmistettava, että sääntely voidaan perustella yleisen edun mukaisilla tavoitteilla.

Sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on erityisesti harkittava, voidaanko 1 §:ssä tarkoitettuja säädöksiä perustella objektiivisesti yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvillä syillä taikka yleiseen etuun liittyvillä, uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2018/958 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuilla syillä.

Luonteeltaan puhtaasti taloudelliset perusteet tai puhtaasti hallinnolliset syyt eivät ole yleiseen etuun liittyviä pakottavia syitä, joilla voidaan perustella säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamista tai niiden harjoittamista koskevaa rajoitusta.

5 §

Oikeasuhteisuus

Säänneltyjä ammatteja koskevaa sääntelyä valmistellessaan viranomaisen on varmistettava, että 1 §:ssä tarkoitettut säädökset ovat omiaan takaamaan asetetun tavoitteen saavuttamisen eivätkä ylitä sitä, mikä on tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi.

Valmistellessaan säädöksiä viranomaisen on otettava huomioon:

1 tavoiteltuihin yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin liittyvien riskien ja varsinkin kuluttajille, ammattihenkilöille ja muille palvelujen vastaanottajille sekä kolmansille osapuolille aiheutuvien riskien luonne;

2) se, ovatko voimassa olevat tuoteturvallisuus- ja kuluttajansuojalainsäädäntöön sisältyvät sekä muut erityiset tai luonteeltaan yleisemmät säännökset riittämättömiä asetetun tavoitteen saavuttamiseksi;

3) se, ovatko säännökset asianmukaisia ja siten omiaan saavuttamaan asetetun tavoitteen, vastaavatko ne tosiasiallisesti tavoitteeseen johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla ja puututaanko niillä siten havaittuihin riskeihin samalla tavalla kuin vertailukelpoisissa toiminnoissa;

4) vaikutus henkilöiden ja palvelujen vapaaseen liikkuvuuteen unionissa, kuluttajan valinnanmahdollisuuksiin ja tarjottavan palvelun laatuun;

5) se, onko mahdollista käyttää vähemmän rajoittavia keinoja yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi; jos säännökset ovat perusteltuja vain kuluttajansuojaan liittyvistä syistä ja kun havaitut riskit koskevat vain ammattihenkilön ja kuluttajan välistä suhdetta eivätkä näin ollen vaikuta kielteisesti kolmansiin osapuoliin, sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on arvioitava erityisesti, voidaanko tavoite saavuttaa vähemmän rajoittavin keinoin kuin varaamalla toimintoja;

6) uusien tai muutettujen säännösten vaikutus, kun sitä tarkastellaan muiden ammatin harjoittamisen aloittamista tai sen harjoittamista rajoittavien säännösten kanssa, sekä erityisesti se, miten uudet tai muutetut säännökset yhdessä muiden vaatimusten kanssa myötävaikuttavat saman yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseen ja ovatko ne tarpeen sen saavuttamiseksi.

Sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on silloin, kun se on säännöksen luonteen tai sisällön kannalta olennaista, otettava huomioon myös seuraavat seikat:

1) tiettyyn ammattiin kuuluvien tai sille varattujen toimintojen soveltamisalan ja vaadittavan ammattipätevyyden välinen yhteys;

2) kyseisten tehtävien monimutkaisuuden ja näitä tehtäviä suorittavien henkilöiden tietyn ammattipätevyyden tarpeen välinen yhteys erityisesti vaadittavan koulutuksen tai kokemuksen tason, luonteen ja keston osalta;

3) se, onko ammattipätevyys mahdollista hankkia vaihtoehtoisin tavoin;

4) se, voidaanko tietyille ammattiteille varatut toiminnot jakaa muiden ammattien kanssa vai ei ja syyt tähän;

5) säännellyn ammatin harjoittamisen itsenäisyyden aste sekä järjestäytymiseen ja valvontaan liittyvien järjestelyjen vaikutus asetetun tavoitteen saavuttamiseen erityisesti, jos säänneltyyn ammattiin liittyviä toimintoja harjoitetaan asianmukaisesti pätevöityneen ammattihenkilön valvonnassa ja vastuulla;

6) tieteen ja teknologian kehitys, joka saattaa tosiasiallisesti vähentää tai kasvattaa eroja ammattihenkilöiden ja kuluttajien tietämyksen tasossa.

Sovellettaessa 2 momentin 6 kohtaa sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on arvioitava uuden tai muutetun säännöksen myönteiset ja kielteiset vaikutukset, kun sitä tarkastellaan yhdessä yhden tai useamman vaatimuksen kanssa ja erityisesti seuraavien vaatimusten kanssa:

1) varatut toiminnot, suojattu ammattinimike ja jokin muu ammattipätevyysdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu sääntelyn muoto;

2) veloitteet osallistua jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen;

3) ammattikunnan järjestäytymiseen, ammattietiikkaan ja ammatilliseen valvontaan liittyvät säännökset;

4) pakollinen ammatillisen järjestön tai elimen jäsenyys ja rekisteröinti- tai lupajärjestelmät erityisesti, jos kyseiset vaatimukset edellyttävät tiettyä ammattipätevyyttä;

5) määrälliset rajoitukset, etenkin vaatimukset, joilla rajoitetaan ammatinharjoittamis- lupien lukumäärää tai vahvistetaan vähimmäis- tai enimmäismäärä sellaisille työntekijöille, johtajille tai edustajille, joilla on tietty ammattipätevyys;

6) erityistä oikeudellista muotoa koskevat vaatimukset tai yrityksen osakkeenomistukseen tai johtamiseen liittyvät vaatimukset, siltä osin kuin kyseiset vaatimukset liittyvät suoraan säännellyn ammatin harjoittamiseen;

7) alueelliset rajoitukset, myös silloin, kun ammattia säännellään joissakin jäsenvaltion osissa eri tavalla kuin sen muissa osissa;

8) vaatimukset, joilla rajoitetaan säännellyn ammatin harjoittamista yhdessä tai osana yhteistyöhanketta, sekä esteettömyyssäännöt;

9) vaatimukset, jotka liittyvät vakuutusturvaan tai vastaavaan henkilökohtaiseen tai kollektiiviseen ammatillista vastuuta koskevaan suojaan;

- 10) kielitaitovaatimukset, siltä osin kuin ne ovat tarpeen ammatin harjoittamiseksi;
- 11) kiinteää vähimmäis- ja enimmäishintaa koskevat vaatimukset;
- 12) mainontaa koskevat vaatimukset.

Sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on lisäksi varmistettava, että erityisesti seuraavat ammattipätevyysdirektiivin II osastossa säädetyt palvelujen väliaikaista tai satunnaista tarjoamista koskevat erityisvaatimukset ovat tämän asetuksen 4 ja 5 §:n mukaisia:

1) ammattipätevyysdirektiivin 6 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdassa tarkoitettu väliaikainen automaattinen rekisteröinti ammatilliseen järjestöön tai elimeen taikka tällaisen järjestön tai elimen muodollinen jäsenyys;

2) ammattipätevyysdirektiivin 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ennakoilmoitus sekä 2 kohdan nojalla vaadittavat asiakirjat tai muu vastaava vaatimus;

3) maksujen veloittaminen palvelun tarjoajalta hallinnollisista menettelyistä, jotka liittyvät säänneltyjen ammattien harjoittamisen aloittamiseen tai niiden harjoittamiseen.

Mitä 5 momentissa säädetään, ei sovelleta toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on varmistaa jäsenvaltioiden unionin oikeuden mukaisesti soveltamien työehtojen noudattaminen.

Jos tässä pykälässä tarkoitettut säännökset koskevat terveydenhuollon ammattien sääntelyä ja niillä on vaikutusta potilasturvallisuuteen, sääntelyn valmistelusta vastaavan viranomaisen on otettava huomioon ihmisten terveyden korkeatasoisen suojelun varmistamista koskeva tavoite.

6 §

Avoimuus

Hallinnonalan ammattisääntelyn valmistelusta vastaavan ministeriön (*toimivaltainen viranomainen*) on ilmoitettava Euroopan komissiolle ne toimialansa viranomaiset, jotka vastaavat tietojen toimittamisesta ja vastaanottamisesta tämän asetuksen soveltamisalaan liittyvissä kysymyksissä.

Toimivaltaisen viranomaisen on myös kirjattava perustelut, joiden nojalla uusi tai muutettu sääntely katsotaan tämän asetuksen perusteella arvioiden perustelluksi ja oikeasuhteiseksi. Toimivaltainen viranomainen ottaa asianmukaisesti huomioon 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen selvitysten perusteluita kirjattaessaan.

Toimivaltainen viranomainen vastaa siitä, että nämä perustelut yhdessä uusien tai muutettujen säännösten kanssa ilmoitetaan Euroopan komissiolle ammattipätevyysdirektiivin 59 artiklan 5 kohdan mukaisesti mainitun artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun säänneltyjen ammattien tietokantaan.

7 §

Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan 25 päivänä toukokuuta 2020.

Helsingissä 20 päivänä toukokuuta 2020

Tiede- ja kulttuuriministeri Hanna Kosonen

Hallitusneuvos Katariina Simonen